

Lokalni izbori na severu Kosova i šta posle njih?

Jun 2025

Ovaj izveštaj urađen je na osnovu diskusije koja je održana pod Chatham House pravilima.

Izveštaj je izrađen uz podršku Nacionalne zadužbine za demokratiju (NED). Stavovi i mišljenja izneti u izveštaju ne odražavaju nužno stavove NSI, NED-a niti bilo kog pojedinačnog učesnika. Ovo je sažetak vođene diskusije.

Autor: Milica Radovanović
Urednik: Jovana Radosavljević

Sadržaj

Produblјivanje institucionalne i političke krize na severu Kosova pred lokalne izbore

01

Politički zastoj i suprotstavljeni stavovi stranaka komplikuju upravljanje Kosovom

02

Širi politički dogovor i uključivanje kosovskih Srba ključni za dugoročnu stabilnost

03

Produblјivanje institucionalne i političke krize na severu Kosova pred lokalne izbore

Kosovo se trenutno suočava s dubokom institucionalnom i političkom krizom, koju dodatno pogoršava sve veća neizvesnost i krhko stanje u opštinama na severu. Dok se region priprema za lokalne izbore, atmosfera ostaje napeta, a naponi za reintegraciju otežani su zbog trajnih strukturnih nedostataka i nedostatka kadrova. Pravni vakuum i administrativna stagnacija i dalje karakterišu upravljanje na severu, gde poverenje građana u institucije postepeno opada, podstaknuto uverenjem da se zakoni primenjuje selektivno i neujednačeno.

U ovakvom osetljivom okruženju, srpska zajednica na severu Kosova deluje politički iscrpljeno i društveno povučeno, čime se dodatno produbljuje već značajan jaz između zajednica kada je reč o očekivanjima u vezi sa reintegracijom. Međunarodna zajednica, iako ključna za održavanje određenog stepena stabilnosti, često ima nedoslednu ulogu.

U osnovi svih ovih izazova leži jedan fundamentalni problem: izostanak šireg političkog dogovora koji bi ponudio jasan put ka dugoročnom miru i integraciji. Manjak političke volje, potencijalno odsustvo suštinskih podsticaja i nisko mesto koje region zauzima na listi globalnih prioriteta dodatno komplikuju situaciju. Budućnost Kosova i dalje je usko povezana s razvojem, često zategnutih, odnosa između Prištine, Beograda i međunarodnih aktera koji i dalje oblikuju konture upravljanja i legitimiteta u regionu.

Politički zastoj i suprotstavljeni stavovi stranaka komplikuju upravljanje Kosovom

Dana 9. juna 2025. godine, u Centru građanske energije u Severnoj Mitrovici održan je okrugli sto posvećen stanju lokalne samouprave na severu Kosova i širem političkom kontekstu pred predstojeće lokalne izbore zakazane za oktobar. Događaj je okupio predstavnike civilnog društva, političke analitičare i predstavnike međunarodne zajednice. U fokusu diskusije bile su institucionalne i političke posledice četvorogodišnjeg izostanka legitimnog lokalnog rukovodstva u četiri većinski srpske opštine, kao i izazovi i očekivanja koja prate predstojeći izborni proces. Događaj se odvijao u kontekstu sveprisutne političke neizvesnosti na nacionalnom nivou, što dodatno komplikuje već krhki pejzaž lokalnog upravljanja.

Kosovo se trenutno nalazi u periodu duboke političke neizvesnosti, obeleženom institucionalnim vakuumom koji traje još od parlamentarnih izbora održanih u februaru. Uprkos više od 30 pokušaja, Skupština još uvek nije konstituisana, ostavljajući ključne institucije u statusu mirovanja pred, kako se čini, neizbežan novi izborni ciklus. Iako je formiranje nove vladajuće koalicije još uvek teoretski moguće, dosadašnji razvoj događaja ukazuje na to da su vanredni parlamentarni izbori verovatniji od postizanja koalicionog sporazuma.

Jedina preostala opcija za stabilnu koaliciju—između pokreta Samoopredeljenje (LVV) i Demokratske partije Kosova (PDK)—deluje malo verovatno, s obzirom na javne stavove i duboke razlike u ključnim pitanjima. Sve ostale koalicione kombinacije više nisu izvodljive. Na primer, Demokratski savez Kosova (LDK) se pozicionirao tako da isključuje mogućnost saveza i sa LVV i sa ostalim opozicionim partijama, čime je dodatno suzio prostor za koalicione dogovore.

U slučaju da bi LVV i PDK ipak odlučili da formiraju vlast, mogli bi da uspostave brojčano stabilnu vladu sposobnu da izabere predsednika, ali bi takva koalicija bila opterećena dubokim ideološkim i političkim razlikama, naročito po pitanjima dijaloga sa Srbijom i odnosa sa međunarodnom zajednicom.

Jedna od glavnih tačaka neslaganja je tajming lokalnih i parlamentarnih izbora. LVV snažno zagovara održavanje objedinjene izborne trke, videći u tome stratešku prednost jer ima bolji učinak na parlamentarnim nego na lokalnim izborima. S druge strane, PDK i LDK se zalažu za održavanje lokalnih izbora u prvom planu.

LDK planira da predstavi program u 15 tačaka, koji će ponuditi drugim političkim akterima s ciljem da osveži svoj politički položaj u susret bilo kojim izborima.

Širi politički dogovor i uključivanje kosovskih Srba ključni za dugoročnu stabilnost

Pitanje reintegracije četiri većinski srpske opštine na severu Kosova i dalje ostaje nerešeno i u velikoj meri zavisi od sastava i političkog kursa buduće vlade. Podjednako je važno pitanje odnosa između centralnog i lokalnog nivoa vlasti, naročito u vezi sa funkcionisanjem lokalnih samouprava i Kosovske policije, koja ostaje pod kontrolom centralnih vlasti. Situaciju dodatno komplikuje nerazjašnjeni status prisustva specijalnih jedinica (SOU) Kosovske policije na severu—posebno u opštinskim zgradama—što otvara pitanja o dugoročnim posledicama njihovog angažovanja i potrebi za jasnim institucionalnim rešenjem.

Očekuje se povratak srpskih gradonačelnika nakon lokalnih izbora zakazanih za oktobar, ali to ne znači nužno i suštinsku reintegraciju. Pre će biti reč o institucionalnom pasivizmu, gde će gradonačelnici formalno preuzeti funkcije, ali bez stvarnog angažmana u upravljanju.

Reintegraciju će dodatno oblikovati dostupnost kvalifikovanog kadra, pri čemu su mnogi napustili javni sektor ili emigrirali.

Sadašnje lokalne administracije uglavnom su popunjene nekvalifikovanim osobljem što dodatno otežava efikasno upravljanje čak i u slučaju da do reintegracije dođe.

Pravna validnost brojnih odluka koje su donele sadašnje lokalne vlasti u četiri severne opštine je upitna. Na primer, odluke o potpisivanju ugovora s regionalnim javnim preduzećima mogle bi biti osporene, ali je malo verovatno da će buduće administracije pokušati da ih ponište. Umesto toga, očekuje se nastavak institucionalne stagnacije i pasivnog otpora.

Zabrinutost izaziva i selektivna primena vladavine prava, uz sve raširenije uverenje da centralne vlasti reaguju samo kada im to politički odgovara. Ovo otvara šira pitanja o tome kako će vlasti u Prištini reagovati ako nove lokalne vlasti donesu odluke koje se percipiraju kao „suprotne interesima Kosova“.

Jedan od ključnih faktora trenutnog političkog zastoja je izostanak pritiska međunarodne zajednice, naročito iz Vašingtona. Mnogi akteri deluju kao da čekaju jasniji signal iz inostranstva pre nego što povuku konkretne poteze. Ovakav pasivan stav odražava rašireno uverenje da politički akteri na Kosovu nisu ni dovoljno osnaženi, niti spremni da preduzmu odlučne korake bez spoljnog podsticaja.

Međunarodna reakcija je u početku bila neuobičajeno oštra, s kaznenim merama uvedenim kao odgovor na probleme upravljanja na severu, naročito u trenucima kada su postojali aktivni otpor i rizik od eskalacije. Međutim, kako je taj rizik opao, međunarodne reakcije na sporne lokalne odluke postaju sve tiše i nedoslednije—što ukazuje na to da, u odsustvu neposredne nestabilnosti, ovakvi potezi više ne izazivaju značajnu pažnju ili zabrinutost međunarodnih aktera.

Ovo ukazuje na dublji problem: budućnost Kosova—posebno u odnosu na srpsku zajednicu—ne može se rešiti bez šireg političkog dogovora. Kontinuirani ulazak u pregovore bez istinske volje za kompromisom ostaje glavna prepreka napretku. Ne može biti održivog rešenja bez suštinskog uključivanja kosovskih Srba u institucionalni i politički život na Kosovu.

Njihova uloga nije samo ključna za unutrašnju normalizaciju, već ima i značajnu težinu za odnose između Kosova i Srbije i širu regionalnu stabilnost. U tom smislu, kosovski Srbi nisu samo unutrašnje pitanje, već ključni faktor za postizanje trajne normalizacije.

Zajednica kosovskih Srba je politički i društveno iscrpljena. Institucionalno napuštanje, odliv mozgova i višegodišnje isključivanje iz funkcionalnog sistema upravljanja doveli su ih u stanje pukog preživljavanja. Mnogi kvalifikovani ljudi su otišli, a bez ozbiljnih podsticaja nema ni kapaciteta ni volje za ponovno angažovanje.

Očekivanja ove zajednice kada je u pitanju reintegracija značajno se razlikuju od očekivanja albanske većine. Dok kosovski Albanci često traže više nego što Srbi mogu ili žele da prihvate, Srbi teže minimalnim promenama ili povratku na prethodno stanje. Ova neusaglašena očekivanja i dalje će predstavljati prepreku suštinskoj reintegraciji, sve dok se o njima ne progovori otvoreno.

Političku situaciju na Kosovu određuje trougao odnosa između Prištine, Beograda i međunarodne zajednice. Nijedan od aktera nije spreman da se odrekne svojih pozicija, a stvarni napredak deluje moguć jedino uz postojanje šire strateške vizije, naročito od strane međunarodnih partnera.

Potrebno je političko rešenje—dogovor koji bi definisao dugoročna očekivanja i okvire za suživot i upravljanje. Bez toga, stalna institucionalna blokada, fragmentacija i međusobno nepoverenje i dalje će oblikovati budućnost Kosova.

Pratite nas

New Social Initiative
Nova Društvena Inicijativa

@nsimitrovica

@NSIMitrovica

@newsocialinitiative